

УДК 347.965(477)»189/195»(092)

**ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО СВІТОГЛЯДУ
ВОЛОДИМИРА СТАРОСОЛЬСЬКОГО ПІД ЧАС НАВЧАННЯ
НА ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Марко Мандрусяк

Львівський національний університет імені Івана Франка,

вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,

e-mail: mlm@j-l.com.ua

ORCID ID: 0009-0008-9335-8672

Проаналізовано особливості формування політико-правового світогляду Володимира Старосольського під час навчання на юридичному факультеті Львівського університету. Зазначено, що упродовж 1896–1900 рр. В. Старосольський здобував університетську освіту. 7 жовтня 1896 р. він записався (тоді вступних іспитів не здавали) на факультет права Ягеллонського (Краківського) університету, де перебував у польському середовищі. Проте завдяки мудрому вихованню своєї матері Володимир зберіг віросповідання свого батька – греко-католицьку. Під час відвідин богослужінь у греко-католицькій церкві Володимир познайомився і потоваришував з групою українських студентів, які також навчалися у Ягеллонському університеті – Василем Стефаником, Іваном Трушем, Станіславом Людкевичем, Богданом Лепким та ін. З деякими з них він товаришував усе своє життя. Вони розповідали йому про український національний рух, яким він серйозно зацікавився. Товариші порадили йому переїхати до Львова, де цей рух був значно інтенсивнішим та масовішим. Саме Василь Стефаник із подивом відзначав швидкоплинну національну «кристалізацію» новоприбулого юнака. Навчаючись на першому курсі юридичного факультету Ягеллонського університету 1896–1897 рр., В. Старосольський прослухав 11 навчальних курсів.

Наголошено, що на другий курс В. Старосольський переводиться у Львівський університет, де навчався з 1897 до 1898 рр., а 1899–1900 рр. – на четвертому курсі. Навчання на юридичному факультеті Львівського університету мало важливий вплив на формування його політико-правових поглядів. Саме у Львові Володимир глибше і конкретніше познайомився з українським середовищем, добре вивчив українську мову. Ця подія стала фактично переломною у його житті: в нього стала формуватися національна самоідентифікація, а згодом патріотичні почуття і політико-правовий світогляд на політику, державу, її форму, право, на український народ, його боротьбу за власну державу тощо. Він вибрав для себе українську національність. Записався до студентського товариства «Академічна громада» та «Кружка правничого», де ближче познайомився з Йосипом Конциловським, Лонгином Цегельським, Миколою Шухевичем, Михайлом Новаківським, Степаном Пеленським і ін. Володимир був дуже активним учасником цих організацій, про що свідчить те, що невдовзі його обрали заступником голови «Академічної громади».

Після закінчення другого курсу на юридичному факультеті Львівського університету В. Старосольський продовжив навчання на юридичному факультеті Віденського університету. У Відні Володимир активно включився у життя тамтешньої української студентської громади, зокрема, вступив у студентське товариство «Січ», де його в лютому 1899 р. обрали заступником голови і бібліотекарем, а в березні – головою товариства. За дорученням і від імені цього віденського товариства в липні 1899 р. Володимир взяв участь в організованому львівською «Академічною громадою» студентському вічі. Головним питанням на якому було

створення у Львові Українського університету. Підтримав цю вимогу у своєму виступі на вічі і Володимир. Після нього за ініціативою віденської «Січі» скликано у Відні нараду представників українських студентських організацій. На ній запропоновано створити організацію, яка об'єднала б студентів-українців усіх вищих навчальних закладів Австро-Угорської імперії. Її запропоновано назвати «Молода Україна», а до складу організаційного комітету обрано й В. Старосольського. Він став головою цього комітету. Одночасно запропоновано заснувати й однойменний студентський журнал (часопис).

На четвертий курс навчання В. Старосольський повернувся до Львова на юридичний факультет Львівського університету. На цей час він стає лідером українського студентства, членом студентського проводу «Комітету десяти», засновником товариства «Молода Україна», а також редактором однойменного журналу, який мав особливий вплив на студентську молодь. На історичному з'їзді студентської молоді у Львові у 1900 р. «Молода Україна» через своїх доповідачів Володимира Старосольського та Лонгіна Цегельського вперше задекларувала вимогу української державності. Володимир Старосольський був одним із провідних організаторів «сецесії» університетської молоді в 1899 р., коли одна тисяча студентів на знак протесту проти шовінізму польських професорів та студентів покинула Львівський університет і перейшла на навчання в інші австрійські університети.

Ключові слова: політико-правовий світогляд, право, держава, політично-правові погляди, Галичина, Австрійська імперія.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.79.086>

У сучасних умовах російсько-української війни значний інтерес викликає вивчення та переосмислення державотворчої діяльності відомих борців за Українську державу в першій половині ХХ ст. Особливу увагу привертає Володимир Старосольський – відомий український громадський та політичний діяч, талановитий науковець, адвокат, соціолог. Це була видатна людина з непересічною долею – заступник міністра закордонних справ Української Народної Республіки (1919– 1920 рр.), доктор права, професор Українського державного університету в Кам'янці-Подільському (1919– 1920 рр.), Українського вільного університету в Празі (1921– 1928 рр.) та Української господарської академії у Подєбрадах (1922– 1928 рр.), дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові (1923 р.), голова Української соціал-демократичної партії (1937– 1939 рр.), член-засновник Товариства українських правників у Львові (1909 р.), член правління Союзу українських адвокатів у Львові (1929– 1939 рр.), львівської Палати адвокатів (1928– 1939 рр.), Головної ради адвокатів Польщі у Варшаві (1937– 1939 рр.), член-засновник Українського правничого товариства в Чехословаччині (1923 р.), член редакцій правничих журналів «Життя і Право» (1927– 1939 рр.) м. Львів, «Palestra» (1910 р.), «Nowa Palestra» (1935 р.), автор низки правничих і соціологічних праць, монографій, посібників [1].

Володимир-Степан Старосольський народився 8 січня 1878 р. у м. Ярослав (тепер – Польща) в сім'ї голови повітового суду в Ярославі Якіма (Йоахима) Старосольського (1822–1884) та спольщеної австрійки Юлії Рапф (1845–1919). Його батько, як свідчить польський дослідник С. Стемп'ень, був «русинського походження та греко-католицького віросповідання», але вважав себе поляком, «брав активну участь у польських таємних товариствах та пробував сили у польській патріотичній поезії» [1]. За освітою він був правником, працював, поки став головою міста (бургомістром), адвокатом, головою міського суду. Мати Володимира – Юлія-Анна мала австрійське походження, була донькою лікаря Георга Рапфа. Крім нього,

в батьків була ще донька – Ядвіга. Батько Володимира помер, коли йому було шість років. Основний тягар утримання і виховання Володимира взяла на себе його мама. Вона переважно розмовляла польською мовою, проте була дуже толерантна до українства і часто нагадувала йому, «що він русин». Відносини Володимира з його мамою відзначалися великою взаємною любов'ю, повагою і підтримкою. Дитинство та юність Володимира Старосольського пройшли в Ярославі. Після закінчення чотирьохрічної народної школи Володимир упродовж 1889– 1896 рр. навчався у державній гімназії м. Ярослава з польською мовою викладання, де також було і українське середовище. Серед гімназійних друзів найближчим приятелем, прив'язаність до якого він зберіг на все життя, був Станіслав («Сясьо») Людкевич. Починаючи зі старших класів гімназії, В. Старосольський переходить з польської мови на українську. У старших класах гімназії почав цікавитися політичними ідеями, зокрема соціалізмом (у тому числі марксизмом). Закінчив гімназію у травні 1896 р., склавши іспити зрілості, і, як і батько, вирішив стати правником.

Упродовж 1896– 1900 рр. В. Старосольський здобував університетську освіту. 7 жовтня 1896 р. записався (тоді вступних іспитів не здавали) на факультет права Ягеллонського (Краківського) університету, де перебував у польському середовищі. Проте завдяки мудрому вихованню своєї матері Володимир зберіг віросповідання свого батька – греко-католицьку. Під час відвідин богослужінь у греко-католицькій церкві Володимир познайомився і потоваришував з групою українських студентів, які також навчалися у Ягеллонському університеті – Василем Стефаником, Іваном Трушем, Станіславом Людкевичем, Богданом Лепким та ін. З деякими з них він товаришував усе своє життя. Вони розповідали йому про український національний рух, яким він серйозно зацікавився. Товариші порадили йому переїхати до Львова, де цей рух був значно інтенсивнішим та масовішим. Саме Василь Стефаник з подивом відзначав швидкоплинну національну «кристалізацію» новоприбулого юнака. Ось його пізніші спостереження: «Володимир Старосольський вчився у Кракові прав. Знав, що він українець, та по-українському не міг сказати речення. Хлопчина польський з виховання, і чи кров прадідівська, чи теорія – він же дуже любить теорії, – звели його в українську націю і вчинили з нього найкращого між нами чоловіка» [2]. Отож Володимир вирішив продовжити навчання у Львівському університеті, до якого перевівся після закінчення у Кракові першого курсу. Можливо, ще певну роль у цьому відіграли його контакти з родичами батька, які вважали себе «русинами», а не поляками, та сповідували греко-католицьку релігію. Мати Володимира, хоч і була римо-католичкою (як і його сестра Ядвіга), не заперечувала проти переїзду сім'ї до Львова, де проживали деякі їхні родичі, що допомогли з житлом. Навчаючись на першому курсі юридичного факультету Ягеллонського університету 1896–1897 рр. В. Старосольський прослухав 11 навчальних курсів.

Уже через рік Володимир переводиться у Львівський університет, де навчався з 1897 до 1898 рр. на другому курсі, а 1899–1900 рр. – на четвертому курсі. Навчання на юридичному факультеті Львівського університету мало важливий вплив на формування політико-правових поглядів В. Старосольського. Саме у Львові Володимир глибше і конкретніше познайомився з українським середовищем, добре вивчив українську мову. Ця подія стала фактично переломною у його житті: в нього стала формуватися національна самоідентифікація, а згодом патріотичні почуття і політико-правовий світогляд на політику, державу, її форму, право, на український народ, його боротьбу за власну державу тощо. Він вибрав для себе українську національність. Володимир записався до студентського товариства «Академічна

громада» та «Кружка правничого», де ближче познайомився з Йосипом Конциловським, Лонгином Цегельським, Миколою Шухевичем, Михайлом Новаківським, Степаном Пеленським і ін. Володимир був дуже активним учасником цих організацій, про що свідчить той факт, що невдовзі його обрали заступником голови «Академічної громади» [3, с. 198–199].

Після закінчення другого курсу на юридичному факультеті Львівського університету В. Старосольський продовжив навчання на юридичному факультеті Віденського університету. У Відні Володимир активно включився у життя тамтешньої української студентської громади, зокрема, вступив у студентське товариство «Січ», де його в лютому 1899 р. обрали заступником голови і бібліотекарем, а в березні – головою товариства. За дорученням і від імені цього віденського товариства в липні 1899 р. Володимир взяв участь в організованому львівською «Академічною громадою» студентському вічі. Головним питанням на якому було створення у Львові Українського університету. Підтримав цю вимогу у своєму виступі на вічі і Володимир. Після віча за ініціативою віденської «Січі» скликано у Відні нараду представників українських студентських організацій. На ній запропоновано створити організацію, яка об'єднала б студентів-українців усіх вищих навчальних закладів Австро-Угорської імперії. Її запропоновано назвати «Молода Україна», а до складу організаційного комітету обрано й В. Старосольського. Він став головою цього комітету. Одночасно запропоновано заснувати й однойменний студентський журнал (часопис) [1].

На четвертий курс навчання В. Старосольський повернувся до Львова на юридичний факультет Львівського університету. На цей час він стає лідером українського студентства, членом студентського проводу «Комітету десяти», засновником товариства «Молода Україна», а також редактором однойменного журналу, який мав особливий вплив на студентську молодь. На історичному з'їзді студентської молоді у Львові в 1900 р. «Молода Україна» через своїх доповідачів Володимира Старосольського та Лонгина Цегельського вперше задекларувала вимогу української державності. Володимир Старосольський був одним із провідних організаторів «сецесії» університетської молоді в 1899 р., коли одна тисяча студентів на знак протесту проти шовінізму польських професорів та студентів покинула Львівський університет і перейшла на навчання в інші австрійські університети. Ці події були наслідком боротьби за створення Українського університету у Львові, яка тривала десятиліттями. Ще на початку 1860-х рр. українська молодь активно виступала за українську мову та створення українських кафедр у Львівському університеті. Активісти збирали однодумців, відбулося кілька народних віч, навіть писали звернення і виступали в Галицькому крайовому сеймі, проте реакції з боку Галицького намісництва не було. Питання про створення окремого Українського університету у Львові 1898 р. знову порушив о. Данило Тянякевич. Цю ідею підтримали НТШ та Просвіта, проте відповідно австрійського уряду було лише створення у Львівському університеті ще однієї кафедри української літератури. Відбулося ще кілька мітингів, навіть сутички українських і польських студентів з пораненими, проте результату не було. Потім настав період масових протестів українських студентів, які залишали навчання у Львівському університеті. Цей період називали сецесією українських студентів Львівського університету, однією з найбільших масових акцій у боротьбі за Український університет у Львові. Це була реакція на рішення університетської влади виключити організаторів українських студентських віч і демонстрацій та на її заклик до погромів проти українського студентства. Сецесія підтримала українська

громадськість і створила так званий «Сецесійний фонд» для продовження студій в австрійських університетах поза Галичиною: у Відні, Празі й Граці, а також у Кракові. У сецесіях брало участь 440 студентів Львівського університету [10, с. 70–72]. Серед них був і В. Старосольський. Практичних наслідків сецесія не дала. Українські вимоги рівноправності української мови в університетському урядуванні та створення кількох українських кафедр (початково українці домагалися також заснування окремого Українського університету або поділу Львівського університету на два – українського і польського) австрійські урядові органи проігнорували. Позитивним наслідком сецесій була популяризація в австрійському парламенті ідеї заснування Українського університету, а також поширення духовних ідей та прагнення українського студентства вчитися в національному університеті [4, с. 368].

У червні 1900 р. В. Старосольський закінчив навчання на юридичному факультеті Львівського університету, невдовзі склав докторський іспит та почав стажування (аплікацію) у адвокатських конторах – спочатку в К. Чарніка, потім – інших. Не полишав він і громадсько-політичної діяльності. В цей час здебільшого формувалися і його суспільно-політичні й соціологічні погляди. Він, зокрема, був переконаний, що в умовах парламентської демократії завдяки освіті й формуванню політичної культури галицькі українські інтелігенти можуть стати провідниками в поширенні національно-патріотичних ідей та європейських цивілізаційних цінностей українського населення не тільки в Галичині, а й у Наддніпрянській Україні, де українська мова, видання друкованої продукції, театральні вистави цією мовою були офіційно заборонені. В. Старосольський вважав росію основним гнобителем українського народу, тому всіляко поборював галицьких москвофілів. Володимир постійно цікавився ситуацією у Наддніпрянській Україні, політичним життям наддніпрянських українців [1].

Активна політична діяльність не стала на перешкоді наполегливим студіям, які В. Старосольський завершив у 1903 р. ступенем доктора права у Віденському університеті [5]. Завдяки старанням українського посла, Дійсного члена НТШ проф. Станіслава Дністрянського він одержав стипендію на наукове стажування. У 1905–1906 рр. проходив наукове стажування у Берлінському університеті, у 1907 р. – в університеті Граца, і 1908, 1911–1912 рр. – у Гейдельберзькому університеті. Упродовж 1902–1909 рр. проходив адвокатську практику, а у 1909 р. склав адвокатський іспит та став адвокатом. У листопаді 1911 р. В. Старосольський відкрив власну адвокатську контору у Львові і займався адвокатською діяльністю до початку Першої світової війни.

З початком Першої світової війни В. Старосольський брав активну участь у діяльності Головної Української Ради та Української бойової управи. Під час війни основним напрямом діяльності була участь у стрілецькому русі. 18 березня 1913 р. він очолив товариство «Січові стрільці». У серпні 1914 р. розпочав активну діяльність зі створення мережі місцевих мобілізаційних комітетів, а також щодо вступу у стрілецькі ряди. 12 липня 1915 р. він отримав військове звання чотаря. У Легіоні порушував питання військового і матеріального забезпечення потреб стрільців. Володимир Старосольський провадив ідеологічну діяльність серед стрілетства, що спрямовувалася на формування українських державницьких ідей. Саме тому він став одним із творців національної ідеології УСС та ініціатором створення «Пресової квартири» УСС. [5, ст. 54]. З 1916 р. – член таємного товариства УСС «Лицарство Залізної Остроги». На початку 1917 р. В. Старосольського було призначено на посаду ад'ютанта М. Тарнавського – командуючого Вишколу УСС.

У жовтні 1918 р. В. Старосольський входив до складу Українського генерального військового комітету, який підготував Листопадову національно-демократичну революцію у Львові (1918). Наприкінці жовтня 1918 р. перебував на Буковині, щоб переконати стрільців долучитися до збройного повстання у Львові. 2 листопада 1918 р. був заарештований польськими військами і направлений до табору в Баранові (сучасна Польща). 4 лютого 1919 р. його перевезли до табору в Домб'ю (під Краковом). У жовтні 1919 р. визволено з полону. Після звільнення В. Старосольський був призначений на посаду заступника міністра закордонних справ УНР А. Ливицького. У січні–лютому 1920 р. брав участь у перемовинах Директорії УНР з Польщею [6, с. 166–170].

У 1920–1927 рр. В. Старосольський проживав в Австрії й Чехословаччині, де відійшов від партійно-політичного життя Галичини. У 1927 р. повернувся до Львова і знову розпочав активне громадсько-політичне життя та відновив адвокатську діяльність. Володимир Старосольський був захисником у гучних процесах над: М. Січинським, С. Федаком, С. Мельничуком і П. Шереметою (1922); П. Полотнюком й І. Сеневою (1928); В. Атаманчуком й І. Вербицьким (1929); З. Пеленським (1930); В. Біласом та Д. Данилишиним (1932); М. Лемиком (1933). Д. Шумуком (1935) учасниками Львівського процесу (1936) та ін. [7, с. 135–150].

Активно займався В. Старосольський науково-педагогічною діяльністю. Йому належить авторство понад 20-ти наукових праць (окремі збереглися лише в рукописах) з історії держави і права, політології, соціології та історії. Найбільш відомими науковими працями В. Старосольського є: «Реформа похатньої торгівлі і австрійському законодавстві» // Часопись Правнича і Економічна. Львів, 1900. Т. 2. С. 1–39; «Причинки до теорії соціології» // Часопись Правнича і Економічна. Львів, 1902. Т. 4–5. С. 1–36; «Національний і соціальний момент в українській історії». Відень, 1915: Союз Визволення України. 15 с. «Das Majoritätsprinzip». Wien; Leipzig: Deuticke, 1916. X, 158 с.; «Теорія нації». Відень: Український Соціологічний Інститут, 1922. 144 с.; «Держава і політичне право: у 2 ч.». Подєбради: Видавниче Товариство при Українській Господарській Академії в Ч. С.Р., 1924–1925. Ч. 1. 599 с.; Ч. 2. 464 с.; «Партія в конституції чеськословацької республіки». Прага, 1923. 16 с.; «Методологічна проблема в науці про державу» // Ювілейний збірник в честь проф. Станіслава Дністрянського. Прага, 1925.; «До питання про форми держави» // ЗНТШ. Львів: Друкарня Наукового Товариства ім. Шевченка, 1925. Т. 138–140. С. 311–335.; «Bohdan Kistiakowskyj und das russische soziologische Denken». Berlin, 1929.; «З боротьби за право». // Життя і право. 1928. Число 2. С. 25–28.; «Про цінність права» // Життя і право. 1928. Число 1. С. 11–21.; «Політичне право: курс лекцій». Регенсбург; Новий Ульм: УТГІ, 1950. Ч. 14. 373 с.; «Принцип більшості» / пер. з нім. К. Поліщука. Львів: Літопис, 2018. 312 с. Основною ідеєю його наукових праць була побудова національної держави, яка б стала основою для узгодження інтересів різних соціальних груп [8, с. 42–46].

Однією з найбільш популярних наукових праць є «Das Majoritätsprinzip» («Принцип більшості»), яка була перевидана українською мовою 2018 р. У цій праці соціал-демократичні ідеї вченого набули закріплення у постулаті-вимозі повновладдя більшості, за умови дотримання прав меншості. Загалом у працях Володимира Старосольського простежуємо вплив теорії суспільних зв'язків основоположника українського правознавства Станіслава Дністрянського, а також теорії меншості засновника німецької соціології права Георга Єлінека, які були його учителями. Окремим аспектом у дослідженні вченого виступає конституційна держава, яка приходить на зміну державі абсолютистській. Найважливішими її

засадами є права і свободи людини, демократія та народний суверенітет, а також поділ влади. Пишучи про державу, Володимир Старосольський завжди мав на думці Українську державу – Українську Самостійну Соборну Державу як ідеал [9, с. 104].

У вересні 1939 р. після радянської окупації Львова отримав посаду професора права юридичного факультету Львівського університету, але через декілька тижнів був заарештований НКВС. 25 жовтня 1940 р. В. Старосольського засудили у Києві на вісім років ув'язнення за ст. 58а.4 (Кримінального кодексу СРСР). До січня 1941 р. перебував в ув'язненні в Лук'янівській в'язниці, а згодом переправлений до концтабору в Сибір [5, ст. 54].

Помер 25 лютого 1942 р. у концтаборі в м. Маріїнську (нині – Кемеровська область, російська федерація).

Список використаних джерел

1. Тищик Б., Новосядло І. Володимир Старосольський – відомий вчений-правник, адвокат, політик. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18235/1/8.pdf>. С. 29.
2. Романів О. Старосольський Володимир, адвокат, вояк УСС, пластун. URL: <https://100krokv.info/2017/02/starosolskyj-volodymyr-do-75-richnytsi-vid-dnya-smerty/>.
3. Борчук С. Володимир Старосольський у студентському русі західних українців наприкінці XIX – на початку XX ст. *Історичні студії*. 2002–2003. № 4–5. С. 198–199.
4. Качмар В. Львівський таємний український університет. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2009. Т. 6 : Ла – Мі. С. 368.
5. Древницький Ю. Володимир Старосольський: громадсько-політична та наукова діяльність (1878–1942). Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. С. 54.
6. Пилипець С. Володимир Старосольський – адвокат, доктор права, професор, автор «Теорії нації». *«Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення»* : збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 24 березня 2023 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). Львів, 2023. Вип. 3. С. 166–170.
7. Жерноклеєв О., Райківський І. Я. Володимир Старосольський: політичний портрет: до 125-річчя від дня народження. Людина і політика. 2003. № 5. С. 135–150.
8. Токарчук О., Головка Д. Видатний науковець і адвокат Володимир Старосольський. *«Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення»* : збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 24 березня 2023 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). Львів, 2023. Вип. 3. С. 42–46.
9. Федущак-Паславська Г. Володимир Старосольський про Українську державу. *«Видатні випускники юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка та їхня роль в історії українського державотворення»* : збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (м. Львів, 24 березня 2023 р.) / І. Й. Бойко (голова редколегії), Ю. В. Олійник (відп. секр.). Львів, 2023. Вип. 3. С. 104.
10. Тищик Б. Й., Бойко І. Й. Кафедра історії держави, права та політико-правових учень юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: історія і сучасність : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. 212 с.

References

1. Tyshchyk, B., Novosyadlo, I. Volodymyr Starosolskyi is a well-known legal scholar, lawyer, and politician. Retrieved from [tps://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18235/1/8.pdf](https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18235/1/8.pdf). P. 29.

2. Romaniv, O. *Starosolsky Volodymyr, lawyer, SSS soldier, platoon officer*. Retrieved from <https://100krokiv.info/2017/02/starosolskyj-volodymyr-do-75-richnytsi-vid-dnya-smerty/>.
3. Borchuk, S. Volodymyr Starosolskyi in the student movement of Western Ukrainians at the end of the 19th – the beginning of the 20th century. *Historical studies*. 2002– 2003. No. 4– 5. P. 198–199.
4. Kachmar, V. Lviv Secret Ukrainian University. *Encyclopedia of the History of Ukraine* : in 10 volumes / edited by: V. A. Smoliiy (head) and others. ; Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv : Naukova dumka, 2009. T. 6: La – Mi. P. 368.
5. Drevnitsky, Yu. (2012). *Volodymyr Starosolskyi: public, political and scientific activities (1878–1942)*. Ternopil : Department of TNPU named after V. Hnatyuka. P. 54.
6. Pylypets, S. (2023). Volodymyr Starosolskyi – lawyer, doctor of law, professor, author of «Theory of the Nation». «*Outstanding graduates of the Faculty of Law of the Ivan Franko National University of Lviv and their role in the history of Ukrainian state formation*»: collection of materials of the International Scientific Conference (M. Lviv, March 24, 2023) / I. Y. Boyko (head of the editorial board), Yu. V. Oliynyk (deputy secretary). Lviv. Iss. 3. P. 166–170.
7. Zhernokleev, O., Raykivskyi, I. Ya. (2003). *Volodymyr Starosolskyi: political portrait: to the 125th anniversary of his birth. Man and politics*. No. 5. P. 135–150.
8. Tokarchuk, O., Golovko, D. (2023). Outstanding scientist and lawyer Volodymyr Starosolsky. «*Outstanding graduates of the Faculty of Law of the Ivan Franko National University of Lviv and their role in the history of Ukrainian state formation*»: collection of materials of the International Scientific Conference (Lviv, March 24, 2023 r.) / I. Y. Boyko (head of the editorial board), Yu. V. Oliynyk (deputy secretary). Lviv. Iss. 3. P. 42–46.
9. Fedushchak-Paslavska, G. (2023). Volodymyr Starosolskyi about the Ukrainian state. «*Outstanding graduates of the Faculty of Law of Ivan Franko National University of Lviv and their role in the history of Ukrainian state formation*»: collection of materials of the International Scientific Conference (Lviv, March 24, 2023) / I. Y. Boyko (head of the editorial board), Yu. V. Oliynyk (deputy secretary). Lviv. Iss. 3. P. 104.
10. Tyshchuk, B.Y., Boyko, I.Y. (2024). *Department of State History, Law and Political-Legal Students of the Faculty of Law of Ivan Franko Lviv National University: History and Modernity* : monograph. Lviv : LNU named after Ivan Franko.

THE FORMATION OF THE POLITICAL AND LEGAL OUTLOOK OF VOLODYMYR STAROSOLSKYI DURING STUDY AT THE LAW FACULTY OF LVIV UNIVERSITY

Marko Mandrusiak

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: mlm@j-l.com.ua*

ORCID ID: 0009-0008-9335-8672

The article analyzes the peculiarities of the formation of the political and legal worldview of Volodymyr Starosolskyi during his studies at the Law Faculty of Lviv University. It is noted that during 1896–1900, V. Starosolskyi was getting a university education. On October 7, 1896, he enrolled (there were no entrance exams then) at the Law Faculty of the Jagiellonian (Krakow) University, where he was in a Polish environment. However, thanks to the wise upbringing of his mother, Volodymyr kept his father's religion – Greek Catholic. During visits to services in the Greek Catholic Church, Volodymyr met and befriended a group of Ukrainian students who also

studied at the Jagiellonian University: Vasyl Stefanyk, Ivan Trush, Stanislav Lyudkevych, Bohdan Lepkyi, and others. He was friends with some of them for his entire life. They told him about the Ukrainian national movement, in which he became seriously interested. His comrades advised him to move to Lviv, where this movement was much more intense and massive. It was Vasyl Stefanyk who noted with surprise the rapid national "crystallization" of the newly arrived young man. While studying in the first year at the Law Faculty of the Jagiellonian University in 1896–1897, V. Starosolskyi took 11 courses.

It is emphasized that for the second year, V. Starosolskyi was transferred to the Lviv University, where he studied from 1897 to 1898, and from 1899 to 1900 – in the fourth year. Studying at the Law Faculty of Lviv University had an important influence on the formation of political and legal views of V. Starosolskyi. It was in Lviv where Volodymyr got to know the Ukrainian environment more deeply and concretely, and learned the Ukrainian language well. This event actually became a turning point in his life: he began to form a national self-identification, and later patriotic feelings as well as a political and legal outlook on politics, the state, its form, law, on the Ukrainian people, their struggle for their own state, etc. He chose Ukrainian nationality for himself. Volodymyr enrolled in the student society "Academic Community" and "Law Club", where he got to know Yosyp Kontsilovskiy, Longyn Tsehelskyi, Mykola Shukhevych, Mykhailo Novakivskiy, Stepan Pelenskyi, and others. Volodymyr was a very active member of these organizations, as evidenced by the fact that he was soon elected deputy head of the Academic Community.

After completing the second course at the Law Faculty of Lviv University, V. Starosolskyi continued his studies at the Law Faculty of the University of Vienna. In Vienna, Volodymyr actively participated in the life of the Ukrainian student community there, in particular, he joined the student society "Sich", where he was elected deputy chairman and librarian in February 1899, and in March – chairman of the society. On behalf of this Viennese society, in July 1899, Volodymyr took part in a student party organized by the Lviv Academic Community. The main issue of the day was the establishment of a Ukrainian university in Lviv. Volodymyr also supported this demand in his speech. Later in the evening, a meeting of representatives of Ukrainian student organizations was convened in Vienna on the initiative of the Viennese "Sich". It proposed to create an organization that would unite Ukrainian students from all higher educational institutions of the Austro-Hungarian Empire. It was proposed to call it "Young Ukraine", and V. Starosolskyi was elected to the organizational committee. He became the head of this committee. At the same time, it was proposed to establish a student magazine (journal) of the same name.

For the fourth year of studies, V. Starosolskyi returned to Lviv to the Law Faculty of Lviv University. At that time, he became the leader of Ukrainian students, a member of the student group "Committee of Ten", the founder of the "Young Ukraine" society, as well as the editor of the magazine of the same name, which had a special influence on student youth. At the historic congress of student youth in Lviv in 1900, "Young Ukraine" through its speakers Volodymyr Starosolskyi and Longyn Tsehelskyi first declared the demand for Ukrainian statehood. Volodymyr Starosolskyi was one of the leading organizers of the "secession" of university youth in 1899, when one thousand students left Lviv University in protest against the chauvinism of Polish professors and students, and transferred to study at other Austrian universities.

Keywords: political and legal outlook, law, state, political and legal views, Galicia, Austrian Empire.

*Стаття: надійшла до редакції 14.10.2024
прийнята до друку 19.11.2024*